

emen artzen -ee besterik; -ii, -oo, -uu, besterenetik. Durango'ko Euskal-egunetan (1920'gn.) mintzaldi bat egin nuun euskera ontan, baiña geixko aitzinatu ninizan. Artuko ote lukete euskal-idazleek arau au geroen geroetan? Ditekena da. Ez dakigu nola etorriko dan gure urrengo gizaldii, 2000 urtegarrenekoa. Behar ba' da 1950'koa zangopeen pasaaz eta Orixe'ri bultz egifiz. Ez nuke aan atzetik gelditu nahi, aldeaurretik ilda ere. Puntu au bukatzeko, a-o, o-a griego bezelaxe xurtzen ditugu: San Diburtziotan (Leitz), San Diburtziotan, Bilbao, Bilboon.

-Ia ta -ua asko goxook utzita (oraindik gure baserriarrak iya, uba) goazen euskaldunentzat itsusi xamar diran a-e, e-a, o-a, a-o, o-e, e-o oriitara. Tartetik erabili dira, ta ez alperrik, h, i, r: ahetz, sahets, saiets, beha, ehan, ehaite, ohako, ochantze, ohartu, aho, aholku, eho, eio, deseio, oberen, etc., etc. Ago-xabaltze itxusi xamar edo *hiatus absonus* ola goxatu nahi ukan dute euskaldunak, eta ez alperrik. Gaur zenbaitek uste baiñon errook barrunago ditute tarte letra orriik.

2. Dio orde z diAGO, naiz diño. Aspadiitan alargun nago autore zar eta berrititik eta euskal-liburuutatik; baiña René Lafon euskaltzainaren sar-itzaldiin arkituko duzu. AGO, boca. Bizkaitarrek ABO artu dute, batez ere, aana ori baita. Esan'ez gairera, *proteger, amparar, defender en juicio*: iAGOn. Griegon zal-katuz artuu diteke, apologitzein. *Advocatus*'ekin ez dator ongi, *voz* mintzo baita, eta auzi-izkuntzan, ain zuzen "mintzatu" *hacer declaraciones* da. "Nola mintzatu da?" (AN, lar.).

3. "Bi iaun apaizeri". Bi uts, bata nire ala irarlearen? *A dos curas, bi apaizi; a los dos curas, bi apaizéri, apaizári*. Bestenaz, ez ninizan konturatu Gipuzkoan apaiz jauna esaten zanik; "iaun apheza" gure alderdikoo daukat nik belarriitan. Or berton "Asko gauza". Zenbat gauza? Gairera bi gauza dira orriik: asko gauza, zenbat gauza bezela, mugatu gabexego; gauza asko, mugatuuko. Au ez da, *determinativo*, zuk diñozuna; noiz-nongoetako muga erabat artea bakarra da *determinativo*. Gure aldeen ola.

4. Idazu, bai; indazu, in-idazu, egin-idazu'tik. "Lagundio" orrekin gabiltza gaizki. Bost misterio loriazkoak —"lagun gaitzazu esaiten" (Uitz.)—, etzaida sartzen belarriitan; "egiguzu lagun" ere ez, guk lagunegin *acompañar* esaten baitugu, eta lagundu, *ayudar*. Lagun zaidazu,

zaiguzu, nire belarriitan polikienik. O-lako askotan koloka gaude, latinook bezala. Batasuna noiz? Nik gauza asko (iakifiak) ez "asko gauza", gaizki dau-dela iakinki ere, erriarengatik erabili ditut. Beste batzuk nire utseginiez. Bein esan betiko: bialdu niri lasai nire liburuetan arkitzen dituzuten utsak; *liber correctionum* egin al dezadan.

6. I, Y, J, aukeran ibilli oi ditugu: nik Axular'ena. A. Olabidek Y eta beste batzuuk, J. Euskaltzaindi zanak erabaki batzarre artan ez ninizan ni an. Y'tar batek esan zidanez, ez zan egun artan lagunik aski batu alako erabaki bat artzeko.

Orixe

NUEN, ZUEN, DUEN,

DUELA, DAGOEN, DAGOELA...

Nun, zun... ala nuen, zuen...? *Lena-goko autore* zaarretan ezta agertzen sekula nun, zun eta alakorik. Gaur egunean lapurtarrak beti idazten dute nuen, zuen... Bizkaian, neban, eban eta esan neuen, euen *be egiten dira*. Nun nondik datorren errez ikusi liteke: nuen edo datorren errez ikusi liteke: nuen edo nuan forma zaarra aozko izkeran aldatu egin da toki batzuetan aurreko vokalak bigarrena asimilaturik eta nuun biurtu da, eta gero uu laburtu. Gaur egunean aozko izkeran oraindin gutxi zabaldua da forma laburtu ori, noski. *Lenagoko euskalari* batzuen teoria, n aurreko e ori epentetika bat dala teoria bat baizik ezta. Nik esango banu ezta, arrazoi berdiñak izango lirake nere alde. Esaten baldin badet relativua -en edo -an dala tranquil asko geldituko nintzake. Ekarri duEN txapela edo ekarri duAN txapela. Probatu litekeanez sekula ezta erabili Euskalerriko inongo aldetan ekarri duN ogia aspaldiko denporetan, duEN, duAN, dauEN edo orrelako zerbait baino. Orixe-k aipatzen duen NENDUN ortaz Gipuzkoan ezta arkituko arrastorik trikiena ere, ez autore zaarretan, ezta aozko izkeran ere. Bizkaiko erri bat edo bestetan, gairerakoetan ez. orreña esaten da, baiña argi dago GENDUN eredutzat artuta sortu dala analojiaz. Izkuntzetan esan liteke flexio lojikoenak berriagoak izaten dirala eta forma irregularrak aspaldiko lojika bateri jarraitzen diotela.

A. Irigoyen